

ցաւ փողասիոնի կապուտակին մէջ լուծուած արծաթի կապուտակով՝ ամէն մետաղ դիւրաւ արծաթազօծելու :

Եւս կերպով ոսկին ու փլադինն ալ թէ որ մէկն ուզէ կրնայ արծաթազօծել . նմանապէս արցորը , Լո-ճը ու պլադինն ալ շատ աղէկ կրնան արծաթազօծուիլ , այնպէս որ ասկէ ետեւ արծաթէ թիթղան տեղ ասոնցմէ կրնան գործածուիլ . նոյնպէս անադը , երկաթն ու պողպատը շատ դիւրաւ կ'արծաթազօծուին :

Եւս արուեստով պղինձն ու արցորը այնպէս դիւրին ու աղէկ կերպով կ'արծաթազօծուի որ ամէն տեսակ արծաթազօծումներէն վեր է :

Երջապէս այս նորահայտ արուեստով կարող ենք որ և իցէ մետաղ արծաթազօծել , վրանին ամենանուրբ՝ կամ թէ որ կ'ուզենք քիչ մը հաստ արծաթէ մաշկ մը պատել տալով , որով անոնց դրսիտ կապելն ալ կ'արգիլուի :

Նազն ալ շատ գեղեցիկ կրնայ արծաթազօծուիլ այս կերպով , և անոր անախորժ հոտն ալ չի մնար , և կատարեալ արծաթի տեսքն ու արտաքին յատկութիւնները կ'աւնուի : Սափծու երկաթեղէններն ալ շատ գեղեցիկ կրնան արծաթազօծուիլ այս արուեստով :

Արծաթազօծումն ալ ոսկէզօծման պէս մետաղներուն քիչ կամ շատ արծաթազօծելու լուծուածեան մէջ կենալէն կը կախուի , և ըստ այնմ օժումն ալ բարակ կամ հաստ կ'ըլլայ , և այս բանիս արծաթազօծելու մետաղներուն բնութիւնը ամենեւին զգալի ազդեցութիւն չընէր : Փորձուած ալ է որ արծաթը երկաթէն աւելի ուշ մետաղներուն վըրայ կը միանայ :

Փլադինազօծումն : — Փլադինի և փողասիոնի կրկին քլորուրը՝ կիզողական փողասի մէջ լուծուելով տեսակ մը հեղանիւթ կը գոյանայ , որ առաջիննէ-

րուն հաւասար դիւրութեամբ ամէն մետաղ կրնայ փլադինազօծել :

Սէկ հազարորդակրամ՝ փլադինով յիսուն հարիւրորդամեղը՝ քառակուսի մակերևոյթ հաւասարապէս կրնանք փլադինազօծել , և այս փլադինէ թաղանթին թանձրութիւնը մէկ հարիւր հազարերորդ հազարորդամեղը՝ կ'ըլլայ . որ է ըսել հաւասար այնպիսի ամենանուրբ թաղանթի մը որուն թանձրութիւնը ուղղակի դիտողութեամբ աչքի տակ չենք կրնար ձգել :

(ՄԵՍԱՅԵՐ ՈՒՐԻՇ ԱՆԳԱՄ)

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Սարգսն զանազան էլեմենտներու հաշիւը ցած յադիւններէն :

Եւրոպեացիներ , որ Եւրոպայ մէջ կ'իյնայ , Եւրոպայի սահմանակից է և անկէց Սուէզի պարանոցով կը բաժնուի : Եւս երկիրս լեռներու շղթայ մըն է , որոնց մէջ ամենէն բարձրը Իբրանանն է : Եւրոպայի հարաւային կողմը , այսինքն Յորդանանու հովիտը՝ հրաբխային երկիր մըն է . և երբեմն շարժեր ալ կը պատահին : Սեւեալ ծովուն կուպրի և ծծմբի աղբիւրները , իրեն արձանքը գտուած լաւաններն ու սնկաբարերն և Վապարիէի տաք ջրերը կը ցուցնեն թէ այս հովիտս հրաբխի մը կեդրոնն է , որուն կրակը գեռ մաւրած չէ :

Եւրոպայի , ինչպէս նաև Եւրոպայի , Պարսկաստանի ու գրեթէ բոլորական հարաւային Եւրոպայի սոսկալի պատիժն է մարախը , որ բազմութեամբ ամալի պէս երկինքը կը մթնոլորտէն , և երբոր վար կ'իջնեն՝ բոլոր երկիրը կը

1 Գ.Ղ. Cyanure d' argent.

2 Գ.Ղ. Chlorure double de platine et de potassium.

3 Գ.Ղ. Potasse caustique.

1 Գ.Ղ. Milligramme.

2 Գ.Ղ. Cinquante centimètre.

3 Գ.Ղ. Cent-millième de millimètre.

4 Տես երես 92 , 205 :

ծածկեն : Բարեբաղդաբար այս պատիժս ստեպ չի պատահիր . վասն զի մահաբեր հիւանդութիւններ կը պատճառէ : Բնակիչները ասոնց դէմ սաստիկ ծուխ կ'արձակեն , որպէս զի խրդուին . բայց գլխաւորապէս հարաւային ու հարաւային արւելեան քամիները շատ կ'օգնեն , որ զանոնք բոլոր Երկր կրական ծովը կը թափեն . տեսակ մը թռչուն ալ կայ , որ սաճարճար կ'անուանեն , այս միջատներուն ոխերիմ թշնամին է և զանոնք աղէկ մը կը ջարդէ :

Եսորեստան ընդհանրապէս երկու կլիմայ կայ , մէկը սաստիկ տաք , որ է դէպ 'ի ներս եղած դաշտային կողմերը , մէկալն ալ բարեխառն՝ որ է լեռնոտ դիերը :

Եսորեստանի բնակիչներն ալ Եգիպտացոց պէս սկզբանէ 'ի վեր շատ փոփոխութիւններ կրեր են : Հիմայ իրեք գլխաւոր ցեղ կրնան բաժնուիլ . մէյմը անոնք որ Յունաց ստորին կայսերութեան ատենի բնակչաց սերունդքն են . երկրորդ անոնք՝ որ Երաբացոց արշաւանքէն ետեւ սերած են , և երրորդ հիւմակուան օսմանցի տաճկները : Բայց Եսորեստան ամէն ցեղ ալ հաւասարապէս կրնայ աղէկ առաջ գալ , և ամենեւին փոփոխութիւն չեն կրեր , բաց 'ի ինչ որ կլիման կը բերէ . անոր համար դէպ 'ի հարաւ դաշտային երկիրներու բնակիչները հիւսիսայիններէն աւելի թխագոյն են . ասոնք ալ լեռնաբնակներէն աւելի թուխ են :

Ընդհանրապէս Եսորեստանցիք միջահասակ են և երկու սեռից մէջ ալ սապատողն և կամ ցուցանքաւոր քիչ կը գտուի : Բաց 'ի Բերիոյ պալար ըստած հիւանդութենէն երկրին սեփհական ուրիշ հիւանդութիւն չի կայ հոն . իսկ մնացած հիւանդութիւններն են թանջ , մաղձային շարունակ տենդ , թուրական տենդ , և ընդհատ տենդ . ծաղիկ հիւանդութիւնն ալ երբեմն շատ ջարդ կ'ընէ հոն : Երկն առնուլը այս հիւանդութեանցս հոն քիչ օգուտ կ'ընէ . բայց փսխողականներն ու անուշ ու թրթուալ մաքրողականները շատ գործաւ

ծական են և մեծ օգուտ կ'ընեն :

Պէրպէրիստանի լեռնաբնակները ճերմակ են , իսկ ծովեզերեայ ու դաշտային բնակիչները աւելի թխագոյն են . այս բանիս պատճառ՝ վասն զի դրից բարձրութիւնը ինչ ազդեցութիւն ունի 'նէ , լայնութեան աստիճաններուն շատութիւնն ալ նոյն ազդեցութիւնն ունի : Երեւոյթաբէն անդին եղած Եգիպտի բնակչաց մէջ , Կարմիր ծովէն սկսեալ ինչուան Սկիանոս այնպիսի սևեր կան որ կարծես իրօք հնդիկ են : Գալարի կղզեաց բնակիչքը գրեթէ բովանդակ ճերմակի ու սևի խառնուրդէ սերած են , և սովորաբար կը կարծուի թէ առջի Փորդուգէշներէն սերած ըլլան որ հոն բնակեցան ու սևերու հետ խառնուեցան :

Սենեկալի բնակիչները որ Կամպիա գետին մօտերը կը բնակին շատ սև են , բայց գեղեցիկ ու վայելուչ են . նոյնպէս կանայք ալ որոնք ծխքաշը բերաններէն վար չեն առնուր , և քրտինքնին ալ քիչ մը գարշահոտ է :

Կորէա կղզոյն և Գալարի գլխոյ ծովեզերեայ բնակիչները թուխ սև են , բայց կազմուածքնին համեմատ է , և ուրիշ սևերը ամենեւին չեն սիրեր : () զի ի խենթ են , որով շատ անգամ կը գինոջան . և քիչ մը օղի ձեռք բերելու համար տղաքնին , աղքականնին ինչուան իրենք զիրենք ալ կը ծախեն : Ես սևերը սովորութիւն ունին սուր գայլախազով մորթերնուն վրայ ծաղկրներ , կենդանիներ նկարելու : Ես սովորութիւնս շատ տեղ կայ . և ինչուան հիմայ ալ Երապներէն շատը իրենց մորթը կը նկարեն և ասեղի ծայրով մէջը գոյն կը լեցունեն : () տնուզի կանայք սլաքի մը ծայրով մորթերնուն վրայ գրեր կը գրեն ու մէջը արջասպ կը լեցունեն :

Կուինէայի սևերը թէպէտ քաջառողջ են բայց հազիւ թէ կը ծերանան , և քառասուն տարուան կը զառամին : Իրենց կենաց կարճութեան պատճառը բնութեան դրած սահմանէն շատ առաջ ամուսնանալն է :

Սեբերը իրենց յատուկ դէմք մը ունին, և ինչպէս որ մարդուս երեսը երբ որ սաստիկ լոյս զարնէ ու ջերմութիւն ցոլանայ ինչ ձև կ'առնու նէ՝ ասոնց դէմքն ալ նոյն ձևն ունի. երեսնին կըծկած, յօնքերնին կնճռած, արտեանունքնին խուփ, բերաննին այն ձևն առած ինչ ձև որ կ'առնու հաւ ըսելու ատեն: Ինչհակառակն ճերմակներուն գծագրութիւնը աւելի երկայն է, աչուրնին աւելի դուրս, և դէմքերնին աւելի զուարթ երես: Սեբերուն աչուրնէրը կըր են, քթերնին տափակ, գծագրութիւնին հաստ, պոկունքնին թանձր, մազերնին ալ գուռ. ասոնց գանկը ճերմակներուն գանկին կրկին հաստութիւնն ունի, ոսկորնին աւելի հաստատուն, մեղրնին աւելի պինդ, բանականութիւննին ալ քիչ բաց է, և մոքերնին շատ դժուար է որ կըթուի: Ի՛նչպէս կային ցեղին մէջ ասոնք բազմութիւն չեն, և միայն երկրիս ամենէն տաք մասին մէջ կը գտուին. այրեցեալ գօտիին սահմաններէն դուրս ամենեւին չեն գտուիր և երկրիս բոլոր բնակչաց տասուերկուերորդ մասն են. ասոնց թիւը ճերմակներուն ու թխագոյններուն թուոյն այնպէս կը համեմատի, ինչպէս որ գրեթէ 1^ը առ 23 կը համեմատի:

Սեբեր երբոր կը ծնին՝ գրեթէ բոլորովին ճերմակ են, միայն եղունգներուն ծայրը սևորակ գիծ մը ունին: Ի՛նչպէս ինն օրը այսպէս ճերմակ կը մնան, ու ասկէ ետեւ կը սկսին սևնալ:

Չորս խառն ծննդոց մէջ բնութիւնը հետեւեալ կարգը կը բռնէ. ա. սև հօրէ ու ճերմակ մօրէ ծնած տղան՝ կէս սև կ'ըլլայ, որուն Վաղղիացիք Բալար կ'ըսեն. բ. Բալար ըսուած հօրէ ու ճերմակ մօրէ ծնածը՝ թխագոյն կ'ըլլայ, որուն Վաղղիացիք Կապուռն կ'ըսեն. գ. Կապուռն ըսուած հօրէ ու ճերմակ մօրէ ծնածը՝ հօրմէն աւելի ճերմակ կ'ըլլայ, որուն օդալէն կ'ըսեն Վաղղիացիք. դ. օդալէն ըսուած հօրէ ու ճերմակ մօրէ ծնածը՝ բոլորովին ճերմակ կ'ըլլայ:

Ի՛նչպէս ասոր հակառակ չորս ծնուն

դեամբ ալ ճերմակը կը սևնայ. ա. ճերմակ հօրէ ու սև մօրէ ծնած Բալարը երկայն մազերով կ'ըլլայ. բ. Բալար հօրէ ու սև մօրէ ծնած Կապուռնը իրեք չորրորդը սև կ'ըլլայ. գ. Կապուռն հօրէ ու սև մօրէ ծնած օդալէնը եօթը ութ երրորդը սև կ'ըլլայ. դ. օդալէն հօրէ ու սև մօրէ ծնածը բոլորովին սև կ'ըլլայ՝ գուռ մազերով:

Տեսակ մըն ալ մարդիկ կան սև կամ ձիթագոյն ծնողացմէ սերած որ ալիքնոս կամ սպիտակամարմ կ'ըսուին. ասոնք մարդու մասնաւոր ցեղ կամ տեսակ չեն, իրենց մարմին կառնագոյն սպիտակամարմնի պատահական պատճառներէ առաջ կու գայ: Ի՛նչպիսոսները իրենց երկրին մէջ սակաւագիւտ ու սրբազան կենդանեաց կարգը կը դրուին, և Բերիկէի ու Հնդկաստանի մեծամեծները իրենց պալատին մէջ ասոնցմէ մեծ պատուով կը պահեն: Ի՛նչ թշուառ ու ցաւալի արարածները շատ աղէկ կրնան համեմատուիլ Օւիցերիի Կրեթիններուն հետ թէ իրենց բարոյական կարողութեան ցը կողմանէ և թէ մարդկութեան ստորնագոյն աստիճանին մէջ գտնուելուն: Բերիկէները խուլ, համր ու բթամիտ են և մեծ մեծ խոյլեր ունին վզերնուն տակէն կախուած. ոչ կատաղի են և ոչ ալ չար, կարծես որ մտածելու կարողութիւն չունին, բնական կարեւորութիւնները լաւ կը զգան և անձնատուր են զգայական ամենայն հաճոյից: Իրենց մօրթին գոյնը կապուտկած է, ապուշ ու անկարող կը ծնանին, և ինչուան մահնոյնպէս կը մնան, շատ դժուար է այս խղճալի արարածոցս բնական ու բարոյական վիճակին դարման մը ընելը: Ի՛նչպէս են սպիտակամորթներն ալ, որոնց ապուրթութիւնը քրեղիններուն կը հաւասարի, և թէպէտ խօսելու կարողութեանն ա. նոնց չափ բոլորովին զուրկ չեն՝ բայց տեսութեան ու լսողութեան շատ մեծ նեղութիւն կը քաշեն: Իրենց աչքին կազմութիւնն այնպէս է որ լոյս չեն կրնար տեսնել. բնութեամբ շատ տկար

1 Բերիկէներուն վրայ տես Բազմազէպ հատոր Գ. երես 188:

են, հասակին հազիւ թէ չորս ոտք ու հինգ բթաչափ կը բարձրանայ, մորթերնուն գոյնը բաց ճերմակ կամ թէ ճերմակ մոմի գոյն է, ամենեւին մօրուք ու մորթերնուն վրայ մազ չունին, գլուխներնուն մազը՝ Վփրիկէ թաւ ու գուռ է, Վսիա երկայն ու ցանցառ է. յօնքերնին ու արտւանունքնին մետաքսի պէս կը փայլին և աչուրնին կաքաւի աչքերուն ձեն ունի ու հազիւ թէ իրենց հասակին երեսներորդ տարւոյն կը հասնին և առանց երկայն ապրելու այս աշխարհքէս կ'ելլեն։ Վստ տառապեալ ու խղճալի արարածներս աւելի Վփրիկէի մէջ տեղուանքը կը գտնուին, Վսիոյ հարաւային ծայրերը, հարաւային ծովուն կղզիներուն մէջ, և Վմերիկա՝ Տարիէնի գաւառը։

Վուն սպիտակամորթներն կամ ալ պինոսները պէտք չէ շփոթել այն սևերուն հետ որ դիպուածական պատճառներով կը ճերմակին։ Սևերը յատուկ հիւանդութիւն մը ունին որ մասամբ իրենց բնական սևութիւնը կը փոխէ։ Վսիկայ տեսակ մը սպիտակ դալուկն է, որ միայն եղունգներուն արմատը դեղնորակ սև կը թողու. մարմիննին բոլոր կը փշտի, և մորթերնուն վրայ կապուտկած բծեր կը տեսնուին. աչքերնուն ծիածանը գոյնը կը կորսնցնէ ու կը մթագնի։ Նրբոր այս հիւանդութիւնը չի հիմնար՝ օձու և իժի միս ու տելով կրնան բժշկուիլ. այն ժամանակ կը մարմիննին առաջին սև գոյնը կ'առնու նորէն. ապա թէ ոչ երեսուն տարին հասած կը մեռնին։

Վփրիկէի ծովեզերքներն ու ներսերը բնակող ժողովուրդները, (Նէրո) Ըսուած գլխէն ինչուան աստուած գլուխը, քիչ ծանօթ են։ Վսչափ միայն կը գիտցուի որ Վաֆրաստանցիք որ հարաւային Վփրիկէի մէկ մասը կը բնակին, քան զհնդիկները աւելի սև են, և այլ և այլ ազգեր կը կազմեն, որոնք գրեթէ ամէնքն ալ անգութ ու բարբարոս են։ Ինչուան հիմայ ճանապարհորդք միայն Վադալի երկրին բնակիչներն ու Վարեյուսոյ

գլխոյն ()դգէնդոդները կրցեր են աղէկ մը դիտել։

Վադալի երկրին այլ և այլ ժողովուրդները միաբան պզտի պզտի գեղեր կը բնակին, և զիրենք կառավարողները իրենց ծերերն են։ Վսոնք մարդասէր են և հիւրընկալ, և գլխաւոր ըզբաղմունքնին երկրագործութիւն ու կով և այծ դարմանել է. հացով ու մսով կ'ապրին և տնական պիտոյից մէջ թութուած կաթ կը գործածեն։ Վսիսագոյն են և մազերնին կարճ ու գուռ է։

()դգէնդոդները բարեկազմ ու վայելուչ են, սևերուն պէս աչքերնին խոշոր է, քթերնին տափակ, պոկունքնին հաստ, մազերնին կարճ ու թաւ, բայց մորթերնին ձիթագոյն է։ Վստ ժողովուրդները ուժեղ, ճարտար, դիւրաշարժ ու զարմանալի թեթևութեամբ են, զէնք գործածելու շատ ճարպիկ։ Վն ()դգէնդոդները որ բնակութեամբ Վաֆրաստանցւոց կը մօտիկնան՝ թափառական, աղտոտ, և վայրենի կեանք մը կ'անցընեն։ Ինչպէս են նաև Վատէքաները, որ կրօն, ծէս չունին և Վստուծոյ և ոչ մէկ պզտի գաղափարը ունին, թէպէտ հիւրընկալ, մարդասէր ու բարեմիտ են. կանանց հասակը երիկ մարդկանցմէ աւելի կարճ է։

()դգէնդոդները գլխաւորապէս հովիւ կամ որսորդ են, և անդադար պատերազմի հետ. Օուիցերուց պէս իրենք զիրենք կը ծախեն իրենց մերձաւորները պաշտպանելու համար։ Վտենով այս ժողովուրդները սովորութիւն ունենին որ երբոր ազգականներնէն մէկը կը մեռնէր ձեռքի մատուցներնուն մէկ խաղը կը կտրէին, այնպէս որ մէկը ասոնց մատուցներուն նայելով կ'իմանար թէ ընտանեացմէ քանի հոգի մեռեր են։ Վստ սովորութիւնը Վարակուայ ու Վալիֆոունիա ալ կար, և Վուարանիսները ինչուան հիմայ ալ ունին։

()դգէնդոդները մտածելու ու խորհելու գործողութիւնները կենաց պատիժը կը համարին։ Վստ ժողովուրդները շատ ծոյլ են, գրեթէ ամէն բան

կանայք կ'ընեն . Ժամանակին մեծ մասը քնանալով կամ իրենց առկախեալ մահճին մէջ պառկելով կ'անցընեն . և թէ որ մէկն ուզէ ասոնց անկողինը գնելու՝ առաւօտը կը ծախեն առանց մտածելու թէ իրիկուան ինչ պիտի ընեն :

Թէ որ Լոնտոնի ալ և ալ գաւառները պտըտելու ելլենք, հիւսիսային կողմերը դիմացնիս Լարդայի ու Լսիայի հիւսիսային կողմին նման Ժողովուրդներ կ'ելլեն : Տէւիսի նեղուցին վայրենիները ձիթագոյն են , տգեղ , կարճահասակ , բայց ուժեղ , սրունքնին կարճ ու հաստ , երկայն կ'ապրին և շատերը ինչուան հարիւր տարին կը հասնին : Լսոնք Լափոններուն գոյնն ու ձեւը և սովորութիւններն ունին . և ինչպէս Լափոններուն մէջ Ֆիններ կը գտուին որ ճերմակ , գեղեցիկ , երկայնահասակ ու բարեկազմ են , այսպէս ալ Տէւիսի նեղուցին բնակչաց մէջ ալ ճերմակ մարդիկ կը գտուին ամենեւին նման Ֆիններուն : Հուտսընի ծոցին մօտերն ալ բրդոտ մարդիկ կը գտուին ամենեւին Իակոյի վայրենիներուն նման , և Բանատայի ու Յամպ-Լորկին բոլոր բնակիչները այնչափ լիակամարներուն կը նմանին՝ որ եթէ տեղեաց տարբերութիւնը չըլլար , նոյն ազգը կրնային սեպուիլ :

(ՄԱՅՄԱՆՆ ՈՒՐԻՇ ԱՆԳԱՄ)

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՏՆՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

Վիճակագրութիւն Անգլիոյ և Գաղլիոյ հարստաշատաց :

ԵՐՐԱԳՈՅ հաշիւներէ առնելով, զորն որ Տարւոյ տնտեսով գաղղիացին 'ի պաշտօնէ ըրեր է , կը տեսնենք որ Լոնտոնի բովանդակ մակերեսը 210 միլիոն քառակուսի մեզր է , բնակչաց թիւը 1 միլիոն 924,000 հոգի է , տներուն թիւը 260,000 է , ճամբաներուն երկայնութիւնը 1 միլիոն 126,000 մեզր է , իսկ ճամբաներուն մակերեսը առանց մայթերն 1 առնելու 6 միլիոն մեզր է , լուսալիքներուն երկայնութիւնը 639,000 մեզր է :

1 ՏԺ . Գաղաքը :

Փարիզու բովանդակ մակերեսը 34 միլիոն 379,016 քառակուսի մեզր է , բնակիչը 1 միլիոն 53,897 հոգի է , տներուն թիւը 29,526 է , ճամբաներուն երկայնութիւնը 425,000 մեզր է , ճամբաներուն մակերեսը , առանց մայթերն սեպելու 3 միլիոն 600,000 քառակուսի մեզր է , լուսալիքներուն երկայնութիւնը 135,900 մեզր է , մայթերուն մակերեսը 888,000 մեզր է :

Ասով Լոնտոն մարդ գլուխ 100 մեզր մակերեսը կ'իյնայ : Լոնտոն իւրաքանչիւր տան 7 ու կէս հոգի կ'իյնայ , իսկ Փարիզ իւրաքանչիւր տան 34 հոգի կ'իյնայ : Լոնտոն իւրաքանչիւր տան 40 մեզր և 40 հարիւրորդամեզր ճամբու երկայնութիւն կ'իյնայ , իսկ Փարիզ իւրաքանչիւր տան 15 մեզր ճամբու երկայնութիւն կ'իյնայ :

Այս համեմատութիւններէս երկու մայրաքաղաքաց տարբերութիւնը կ'իմացուի . ուսկից կը հետեւի թէ ուրեմն Լոնտոն շատ անշէն մակերեսը կայ , և թէ ան տեղի տները շատ բարձր են , և թէ իւրաքանչիւր ընտանիք իւր տունն ունի :

Պատեբայի արգեստն ընդհանր :

ՀԱՅՊՈՐ ըսուած երեւելի արգեստան ջրհորը , որ հռենսկան Պաւլերայի Քիսինկէն քաղաքը 1832ին սկսեր էին բանալ , այս օրերս ընդհանր է : Քիսինկէն քաղաքին դիրքը աղային հովտի մը մէջ կ'իյնայ , և Պաւլի ծովուն երեսէն 300 մեզր բարձրութիւն ունի : Անցեալ տարի յունիսի մէջ այս ջրհորիս խորութիւն 560 մեզր հասեր էր , բայց յառաջ քան այս խորութիւնս հասնելու , աղի ալ և ալ կարգերէ անցեր են որ մէկմէկէ կրանի . զի Ժայռերով բաժնուած էին : Վերջը հասեր են ածխային թթուութեամբ կաղն մը կարգի , ետքը նորէն կրանիդի . վերջապէս այս տարի հոկտեմբերի 12ին սաստիկ որոտմամբ ջրհորին բերնին վրայի գործիքները կործաներ են և սկսեր է 12 հարիւրորդամեզր տրամագծով ջրեղէն սիւնակ մը սաստիկ բռնութեամբ ինչուան 30 մեզր բարձրութեամբ վերնետուիլ : Այս ջուրը յստակ ու վճիռ է . գետնէն ելլելու ատեն ջրաբէնհայդի 66" բարեխառնութիւնն ունի և Օսթին 3 1/4 զուտ աղ կը բերէ , որով վայրկեանը 12 խորանարդ մեզր աղ կու տայ իսկ ջրհորին խորութիւնը 630 մեզր է :

Հաշիւ կ'ընեն որ ասկէ տարին 3 միլիոն հազարակրամ աղ կրնայ ելլել , և ամենաժան ալ սեպելով 300,000 տարեկան եկամուտ կու տայ :

ՆՈՅՆԾԲԵՐԻ ՀԱՆԵԼՈՒԿՆ ԷՐ ՄԱՄՈՒԿ